

УДК 378:37.011.3

DOI <https://doi.org/10.32782/2707-0409.2025.2.23>

Юрків Я. І.

доктор педагогічних наук, професор,
професор кафедри соціальної педагогіки
Державний заклад «Луганський національний університет
імені Тараса Шевченка»
e-mail: yurkiv.yara@gmail.com
ORCID ID: 0000-0001-9890-7855
Researcher ID: ABB-4309-2020

Молдованов А. В.

здобувач третього (освітньо-наукового) рівня вищої освіти,
спеціальність 231 Соціальна робота, кафедра соціальної педагогіки
Державний заклад «Луганський національний університет
імені Тараса Шевченка»
e-mail: tenderlife007@gmail.com
ORCID ID: 0000-0002-4629-9576

ПСИХОЛОГО-ПЕДАГОГІЧНІ ОСНОВИ РОЗВИТКУ ФАСИЛІТАТИВНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ МАЙБУТНІХ СОЦІАЛЬНИХ ПРАЦІВНИКІВ У СИСТЕМІ ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ

У статті на підставі наукового аналізу теоретичних і емпіричних джерел, присвячених проблемі розвитку фасилітативної компетентності у майбутніх соціальних працівників, дійшли узагальнюючих висновків: 1) фасилітативна компетентність як цілісний психолого-педагогічний феномен (фасилітативна компетентність соціального працівника є інтегрованою професійно-особистісною якістю, що включає когнітивні, емоційно-ціннісні, мотиваційні та практичні компоненти; вона забезпечує ефективну взаємодію з клієнтами, сприяє розвитку їхнього потенціалу, самовизначенню й адаптації у складних соціальних умовах, що підтверджується науковими позиціями, які акцентують увагу на багаторівневій структурі фасилітаційної компетентності, зокрема на таких її складових частинах, як емпатія, когнітивна гнучкість, толерантність, суб'єкт-суб'єктна взаємодія); 2) освітнє середовище як простір розвитку фасилітативної компетентності (професійна підготовка майбутніх соціальних працівників має базуватися на таких педагогічних умовах, які стимулюють фасилітативну поведінку: інтерактивність, партнерство, міжособистісна підтримка, моделювання реальних соціальних ситуацій, рольова взаємодія; важливою є фасилітативна позиція викладача, який передає знання, створює сприятливий клімат для розвитку здобувача вищої освіти); 3) практична складова частина як важливий чинник формування фасилітативної компетентності (особлива роль у розвитку фасилітативної компетентності належить волонтерській діяльності, практико орієнтованим формам навчання та рефлексивним практикам, які активізують набуття студентами досвіду взаємодії, сприяють розвитку емпатії, відповідальності, здатності до самореалізації; волонтерство стимулює фаси-

літативну позицію через реальну допомогу іншим, адаптацію до складних соціальних ситуацій та розвиток соціально-комунікативних навичок). Виявлено, що розвиток фасилітативної компетентності майбутніх соціальних працівників вимагає комплексного психолого-педагогічного підходу.

Ключові слова: фасилітативна компетентність, соціальні працівники, фахова підготовка, розвиток, психолого-педагогічні основи.

Постановка проблеми. У сучасних умовах соціальних трансформацій, динамічних змін у сфері соціальних відносин, поглиблення та загострення соціальних проблем виникає потреба у підготовці соціальних працівників нового покоління, здатних ефективно взаємодіяти з різними категоріями клієнтів, сприяти їхньому розвитку, адаптації та інтеграції в суспільство. У цьому контексті особливого значення набуває розвиток фасилітативної компетентності – вміння створювати умови для розкриття потенціалу особистості, налагодження конструктивної комунікації, підтримки процесів самовизначення та самореалізації.

Зазначена проблема зумовлена переходом освітньої парадигми від авторитарної моделі до особистісно-орієнтованої, де фасилітація є інструментом соціальної роботи, методом взаємодії у професійній підготовці. Сучасний соціальний працівник повинен знати теоретичні основи та володіти практичними навичками, бути психологічно готовим до діалогу, емоційної підтримки, активного слухання та емпатійного ставлення, що є складовими частинами фасилітативної компетентності.

Крім того, на тлі глобальних викликів (війна, міграція, економічна нестабільність, зростання соціальної вразливості населення) соціальна робота є сферою підвищеного емоційного навантаження. Розвиток у майбутніх фахівців здатності фасилітувати групові процеси, підтримувати клієнтів у кризових ситуаціях та створювати безпечний простір для спілкування є необхідною умовою їхньої професійної ефективності. Розвиток фасилітативної компетентності майбутніх соціальних працівників є важливим та практично необхідним завданням системи професійної підготовки, яке потребує фундаментального психолого-педагогічного обґрунтування, створення відповідних методик та освітнього середовища.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Питання психолого-педагогічних основ розвитку фасилітативної компетентності майбутніх соціальних працівників в системі фахової підготовки привертало увагу науковців. Однак дослідники звертались до проблеми наукового пошуку лише в межах свої наукових досліджень, таких як: теоретико-методологічні засади розвитку соціальної компетентності майбутніх соціальних працівників у процесі їхньої професійної освіти (І. Сидорук); забезпечення професійної підготовки майбутніх соціальних працівників крізь призму компетентнісного підходу (Я. Співак); висвітлення проблеми професійної компетентності соціальних працівників у контексті вітчизняної наукової думки (М. Кузьміна); розвиток м'яких навичок (soft skills) у майбутніх фахівців соціальної сфери в університетському середовищі

(Ю. Ткачук); сутність та структура фасилітаційної компетентності соціального працівника (А. Молдованов).

Отже, питання психолого-педагогічних основ проблеми розвитку фасилітативної компетентності майбутніх соціальних працівників у системі фахової підготовки майже не досліджувалось.

Актуальність зазначеної проблеми та недостатнє її представлення в науково-дослідній літературі обумовили вибір теми наукового пошуку.

Мета статті полягає у розкритті психолого-педагогічних основ проблеми розвитку фасилітативної компетентності майбутніх соціальних працівників у системі фахової підготовки.

Результати дослідження. У сучасних умовах трансформації соціального простору та зростання запиту на якісну соціальну підтримку особливого значення набуває формування фасилітативної компетентності майбутніх соціальних працівників. Ця компетентність є професійною навичкою, ключовим чинником ефективної міжособистісної взаємодії. У зв'язку з цим виникає необхідність науково обґрунтованого аналізу психолого-педагогічних умов, що сприяють розвитку фасилітативної компетентності у процесі фахової підготовки.

Фасилітація розглядається як процес, метою якого є спрощення виконання завдань та підтримка групи в ефективному мисленні та співпраці. Фасилітатор не нав'язує знання чи ідеї, а забезпечує організацію роботи, активну участь кожного та структурує взаємодію таким чином, щоб група максимально реалізувала свій потенціал та досягла спільної мети. Він створює сприятливе середовище, організовує простір та встановлює продуктивну групову динаміку. У контексті освітнього процесу фасилітація включає три основні аспекти: 1) створення та організація ефективного освітнього середовища; 2) активне залучення учасників та сприяння розкриттю їхнього особистого та групового потенціалу; 3) підтримка учасників у досягненні їхніх освітніх цілей [6].

На підставі аналізу семантичних складників феномена «фасилітаційна компетентність соціального працівника» науковець А. Молдованов розглядає фасилітаційну компетентність як цілісне професійно-особистісне утворення, що поєднує фасилітаційну спрямованість, сукупність відповідних знань та навичок, а також індивідуальні якості, що дають змогу соціальному працівнику ефективно виконувати професійні обов'язки, пов'язані з фасилітаційною діяльністю. У структурі фасилітаційної компетентності соціального працівника виділяють такі компоненти: мотиваційно-аксіологічний, когнітивно-гносеологічний, праксеологічний [5, с. 135].

Окремі аспекти питання нашого наукового пошуку вивчала дослідниця О. Фокша. У дослідженні уточнено зміст фундаментальних понять «компетентність», «фасилітація» та «фасилітативна взаємодія». Компетентність розглядається як професійно значуща інтегральна характеристика спеціаліста, що включає динамічне поєднання фундаментальних знань, прикладних навичок та розвине-

них умінь, а також здатність до гнучкого, нестандартного мислення. Вона базується на світоглядних цінностях, моральних переконаннях та етичних настановах особистості, що забезпечують ефективну професійну діяльність у мінливому соціальному середовищі. Фасилітація трактується як соціально зумовлений процес взаємовпливу між людьми, який активізує їхню розумову діяльність, підвищує рівень залученості до спільної діяльності, покращує самопочуття та сприяє досягненню кращих результатів. У педагогічному контексті фасилітація постає як особливий стиль взаємодії, орієнтований на створення умов для ефективного спілкування, співпраці та самостійного пошуку рішень навчальних завдань. Фасилітативна взаємодія визначається як суб'єкт-суб'єктна форма педагогічної взаємодії, що сприяє розвитку особистісної активності учасників освітнього процесу, формуванню позитивного емоційного клімату та мотивації до навчальної діяльності, що передбачає побудову стосунків на принципах гуманізму, довіри, взаємоповаги, емпатії, толерантності, щирості, а також надання підтримки в процесі професійного та особистісного зростання [7, с. 206].

Психолого-педагогічні основи розвитку фасилітативної компетентності майбутніх соціальних працівників у системі професійної підготовки стосуються формування навичок ефективної взаємодії, підтримки та розвитку особистості інших людей у професійній діяльності. У цьому аспекті звернемося до наукового аналізу наукових джерел щодо дослідницької проблеми. Виділимо наукові матеріали, що стосуються психолого-педагогічних основ проблеми розвитку фасилітативної компетентності майбутніх соціальних працівників у системі професійної підготовки.

Питання, пов'язане з вибраним нами науковим напрямом, розглядала дослідниця М. Казанжи. Нею встановлено, що структура фасилітативності в контексті представлена як єдність формально-динамічного, якісного, змістовно-особистісного та соціально-імперативного рівнів. В рамках дослідження було визначено такі показники формально-динамічного рівня фасилітативності: потреба у фасилітації, широта, легкість, гнучкість, усталеність, ініціативність та інтенсивність її проявів. Якісний рівень фасилітації представлений компонентною структурою, що включає емоційний, когнітивний, діяльнісний та регуляторно-вольовий компоненти, що відображають глибокі особистісні характеристики, необхідні для ефективної фасилітативної взаємодії.

Результати факторного аналізу дали змогу дослідниці виявити і описати комплекс взаємопов'язаних характеристик. Виділення фасилітативності в окремий фактор свідчить про те, що цей психологічний феномен є цілісним самостійним утворенням, яке є багатокомпонентною складною властивістю [4, с. 126].

Висновки М. Казанжи є важливими для проблеми психолого-педагогічних основ розвитку фасилітативної компетентності майбутніх соціальних працівників, оскільки вони розкривають структуру фасилітативності як цілісного та багаторівневого утворення, що має прямий зв'язок з професійною діяльністю.

Виділення формально-динамічного та якісного рівнів дає змогу враховувати індивідуальні особливості майбутніх спеціалістів під час розроблення освітніх програм. Опис компонентного складу фасилітативності створює основу для цілеспрямованого формування емоційної, когнітивної, діяльнісної та вольової сфер здобувачів вищої освіти. Використання факторного аналізу підтверджує складну природу цього явища, що підсилює необхідність інтеграції фасилітативної компетентності як ключового елемента професійної підготовки соціальних працівників.

На переконання В. Желанової, педагогічний контекст фасилітації містить мотиваційно-аксіологічний, когнітивний, праксіологічний компоненти, які мають аспект перцепції, інтеракції, комунікації. При цьому мотиваційно-аксіологічний компонент пов'язаний з фасилітаційною позицією, яка передбачає людиноцентровану установку, ставлення до здобувачів освіти як до найвищої цінності, відкритість, доброзичливість, толерантність, тактовність, емпатійність; когнітивний компонент містить знання про сутність фасилітативної взаємодії та спілкування, вікові й індивідуальні особливості суб'єктів освіти; праксіологічний компонент представлений перцептивними, проєктувально-конструктивними, комунікативними, рефлексивно-аналітичними вміннями [3, с. 90].

Описаний В. Желановою педагогічний контекст фасилітації чітко окреслює ключові компоненти, необхідні для формування фасилітативної компетентності, що є критично важливим для професійної підготовки майбутніх соціальних працівників, орієнтованих на ефективну взаємодію з клієнтами. Мотиваційно-аксіологічний компонент забезпечує формування людиноцентрованої позиції, когнітивний компонент сприяє поглибленню теоретичного розуміння природи фасилітативної взаємодії, праксіологічний компонент акцентує увагу на практичних вміннях.

У процесі наукового дослідження Н. Волкова та А. Степанова обґрунтували доцільність використання технологій фасилітації як на лекціях, так і на семінарах задля підвищення рівня позитивної мотивації, активізації комунікативної діяльності студентів закладів вищої освіти, отримання досвіду у вирішенні особистісних та професійних комунікативних завдань. Автори наголошують на тому, що фасилітація сприяє створенню умов для конструктивної взаємодії між учасниками освітнього процесу, формуванню сприятливого морально-психологічного клімату в освітньому середовищі, а також запобіганню та подоланню конфліктних ситуацій у професійному спілкуванні. Дослідники визначили технології, які підвищують ефективність групового прийняття рішень (зокрема, аналіз ситуації, формування альтернатив, вибір оптимального рішення), підтримують позитивний клімат у групі (залученість, ініціативність, особиста відповідальність), сприяють обміну досвідом та особистісному розвитку учасників. Дослідники визначили найефективніші технології фасилітації, рекомендовані для реалізації ролі фасилітатора в педагогічному контексті [1, с. 232].

Водночас К. Червоненко розглядає волонтерську діяльність як ефективний інструмент формування соціальної компетентності майбутніх соціальних працівників. Науковець наголошує на тому, що саме через волонтерську практику набувається та активно відтворюється соціокультурний досвід через включення в діяльність, спілкування та міжособистісні стосунки. Така форма діяльності сприяє розвитку здатності здобувачів вирішувати соціальні проблеми, мобілізувати ресурси, прогнозувати результати, будувати ефективну взаємодію, аналізувати ситуації, відповідально ставитися до професійної діяльності, а також формує толерантність та емпатію до інших. Отже, можна виділити такі ключові переваги волонтерства в контексті формування соціальної компетентності майбутніх соціальних працівників:

- високий рівень мотивації студентської молоді;
- квазіпрофесійний характер волонтерства;
- розвиток комунікативної компетентності;
- інтеграція молоді у змістовне соціальне дозвілля;
- розширення простору практичного досвіду;
- формування соціальної гнучкості;
- стимулювання громадянської активності [8, с. 219].

Дослідник В. Дударьов освітній процес у закладах вищої освіти вважає ключовим фактором системи керування формуванням професійної компетентності майбутнього соціального працівника. Ефективність цього процесу, на думку дослідника, забезпечується реалізацією низки педагогічно доцільних умов, зокрема таких:

- розроблення навчальних планів та програм з урахуванням сучасних наукових підходів до теорії соціальної роботи та з орієнтацією на її ціннісні принципи як професійної діяльності;
- інтеграція практичного досвіду соціальної роботи у зміст усіх спеціальних освітніх компонентів та авторських курсів;
- системне розкриття змісту професійної діяльності соціального працівника в рамках усіх форм освітньої роботи;
- формування суб'єктивної позиції у майбутніх спеціалістів щодо власної професійної підготовки;
- забезпечення єдності між змістовною та процесною складовою частиною навчання й внутрішньо особистісним формуванням здобувачів як майбутніх соціальних працівників;
- розвиток особистісних якостей;
- стимулювання інтересу здобувачів до професійного самовизначення, залучення до наукової та дослідницької діяльності у сфері соціальної роботи та суміжних дисциплін;
- створення умов для участі здобувачів закладів вищої освіти у волонтерських ініціативах;

– організація спеціальної підготовки соціальних працівників для прийняття здобувачів на практику, орієнтація їх на встановлення конструктивної взаємодії та партнерських відносин з майбутніми спеціалістами [2, с. 31].

Водночас Н. Волкова та А. Степанова наголошують на тому, що ефективно забезпечення психолого-педагогічної підтримки та індивідуального супроводу освітньої діяльності кожного здобувача вищої освіти передбачає виконання викладачем фасилітативної функції, що, у свою чергу, вимагає від викладача глибокого розуміння внутрішнього світу студентської молоді, демонстрації доброзичливості, готовності надати підтримку у складних ситуаціях, створення сприятливого освітнього середовища, що сприяє інтерактивній взаємодії, особистісному самовираженню, самореалізації та утвердженню здобувачів як активних суб'єктів освітнього процесу [1, с. 233].

На підставі наукового аналізу теоретичних і емпіричних джерел, присвячених проблемі розвитку фасилітативної компетентності у майбутніх соціальних працівників, можемо сформулювати узагальнюючі висновки:

1. Фасилітативна компетентність як цілісний психолого-педагогічний феномен. Фасилітативна компетентність соціального працівника є інтегрованою професійно-особистісною якістю, що включає когнітивні, емоційно-ціннісні, мотиваційні та практичні компоненти. Вона забезпечує ефективну взаємодію з клієнтами, сприяє розвитку їхнього потенціалу, самовизначенню й адаптації у складних соціальних умовах, що підтверджується науковими позиціями А. Молдованова, М. Казанжи, В. Желанової, які акцентують увагу на багаторівневій структурі фасилітаційної компетентності, зокрема на таких її складових частинах, як емпатія, когнітивна гнучкість, толерантність, суб'єкт-суб'єктна взаємодія.

2. Освітнє середовище як простір розвитку фасилітативної компетентності. Професійна підготовка майбутніх соціальних працівників має базуватися на таких педагогічних умовах, які стимулюють фасилітативну поведінку: інтерактивність, партнерство, міжособистісна підтримка, моделювання реальних соціальних ситуацій, рольова взаємодія. Важливою є фасилітативна позиція викладача, який передає знання, створює сприятливий клімат для розвитку здобувача вищої освіти.

3. Практична складова частина як важливий чинник формування фасилітативної компетентності. Особлива роль у розвитку фасилітативної компетентності належить волонтерській діяльності, практико орієнтованим формам навчання та рефлексивним практикам, які активізують набуття студентами досвіду взаємодії, сприяють розвитку емпатії, відповідальності, здатності до самореалізації. Волонтерство стимулює фасилітативну позицію через реальну допомогу іншим, адаптацію до складних соціальних ситуацій та розвиток соціально-комунікативних навичок.

Висновки та перспективи подальшого дослідження. Отже, розвиток фасилітативної компетентності майбутніх соціальних працівників вимагає комплекс-

сного психолого-педагогічного підходу, що дає змогу готувати фахівців, здатних до глибокої взаємодії, підтримки та фасилітації трансформаційних процесів у соціумі й передбачає науково обґрунтовану модель компетентності як багаторівневої структури, створення фасилітативного освітнього середовища, практичну інтеграцію досвіду через волонтерську, проєктну й інтерактивну діяльність.

Розвиток фасилітативної компетентності майбутніх соціальних працівників є необхідною умовою ефективної фахової діяльності. Зазначений процес забезпечує професійну ефективність, гуманістичний характер взаємодії з клієнтом. Така компетентність має бути цілеспрямовано сформована у процесі фахової підготовки через поєднання психолого-педагогічних підходів, інтерактивних методів та рефлексивної практики.

В подальших наукових дослідженнях планується розкрити механізми розвитку фасилітативної компетентності майбутніх соціальних працівників у системі фахової підготовки.

Список використаних джерел і літератури

1. Волкова Н., Степанова А. Фасилітатор як важлива рольова позиція сучасного викладача вишу. *Вісник Університету імені Альфреда Нобеля. Серія «Педагогіка і психологія»*. 2018. № 1(15). С. 17–22.
2. Дударьов В. Професійна компетентність соціальних працівників: методи управління. *Грані*. 2018. № 10 (154). С. 118–122.
3. Желанова В. Фасилітаційна компетентність майбутнього педагога: сутність і структура. *Альма-матер: теорія і методика професійної освіти*. 2021. № 31 (1). С. 104–110. <https://doi.org/10.32843/2663-6085/2021/31-1.17>.
4. Казанжи М. Психологічні особливості фасилітативності як властивості особистості: дис. ... канд. психол. наук (спец. 19.00.01 – загальна психологія, історія психології); Південноукраїнський державний педагогічний університет ім. К. Ушинського. Одеса, 2006. 215 с.
5. Молдованов А. Сутність та структура фасилітаційної компетентності соціального працівника. *Науковий вісник Ужгородського університету. Серія: Педагогіка. Соціальна робота*. 2024. Вип. 1 (50). С. 133–136. <https://doi.org/10.24144/2524-0609.2024.54.133-136>.
6. Топол В. Що таке фасилітація і як вона може допомогти вчителю в класі. *Нова українська школа*. 2020. URL: <https://nus.org.ua/articles/shho-take-fasylytatsiya-i-yak-vona-mozhe-dopomogtyvchytelyu-v-klasi>.
7. Фокша О. Педагогічні умови формування фасилітаційної компетентності майбутніх учителів гуманітарних спеціальностей у професійній підготовці: дис. ... канд. пед. наук (спец. 13.00.04 – теорія і методика професійної освіти); Державний заклад «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К. Ушинського». Одеса, 2019. 242 с.
8. Червоненко К. Формування соціальної компетентності майбутніх соціальних працівників засобами волонтерської діяльності. *Науковий часопис НПУ імені М. Драгоманова. Серія 5: Педагогічні науки: реалії та перспективи*. 2020. № 77. С. 269–275. <https://doi.org/10.31392/NPU-nc.series5.2020.77.48>.

References

1. Volkova, N., & Stepanova, A. (2018). Fasylytator yak vazhlyva rolivna pozytsiia suchasnoho vykladacha vyshu [Facilitator as an important role of a modern university lecturer]. *Visnyk Universytetu imeni Alfreda Nobelia. Serii: Pedagogika i Psykholohiia*, 1 (15), 17–22 [in Ukrainian].

2. Dudariov, V. (2018). Profesiina kompetentnist sotsialnykh pratsivnykiv: metody upravlinnia [Professional competence of social workers: Management methods]. *Hrani*, 10 (154), 118–122 [in Ukrainian].
3. Zhelanova, V. (2021). Fasylytatsiina kompetentnist maibutnoho pedahoha: sutnist i struktura [Facilitative competence of future teacher: Essence and structure]. *Alma mater: Teoriia i metodyka profesiinoi osvity*, 31 (1), 104–110. <https://doi.org/10.32843/2663-6085/2021/31-1.17> [in Ukrainian].
4. Kazanzhy, M. (2006). *Psykhologichni osoblyvosti fasylytyvnosti yak vlastyvosti osobystosti* [Psychological features of facilitativeness as a personality trait] (Candidate's thesis). South Ukrainian National Pedagogical University named after K. Ushynsky, Odesa [in Ukrainian].
5. Moldovanov, A. (2024). Sutnist ta struktura fasylytatsiinoi kompetentnosti sotsialnoho pratsivnyka [The essence and structure of facilitation competence of a social worker]. *Naukovyi Visnyk Uzhhorodskoho Universytetu. Serii: Pedahohika. Sotsialna Robota*, 1 (50), 133–136. <https://doi.org/10.24144/2524-0609.2024.54.133-136> [in Ukrainian].
6. Topol, V. (2020). Shcho take fasylytatsiia i yak vona mozhe dopomohty vchyteliu v klasi [What is facilitation and how it can help a teacher in the classroom]. *Nova ukrainska shkola*. <https://nus.org.ua/articles/shho-take-fasylytatsiya-i-yak-vona-mozhe-dopomogtyvchytelyu-v-klasi> [in Ukrainian].
7. Foksha, O. (2019). *Pedahohichni umovy formuvannia fasylytatsiinoi kompetentnosti maibutnikh uchyteliv humanitarnykh spetsialnostei u profesiinii pidhotovtsi* [Pedagogical conditions for forming facilitative competence of future teachers of humanities in professional training] (Candidate's thesis). South Ukrainian National Pedagogical University named after K. Ushynsky, Odesa [in Ukrainian].
8. Chervonenko, K. (2020). Formuvannia sotsialnoi kompetentnosti maibutnikh sotsialnykh pratsivnykiv zasobamy volonterskoi diialnosti [Formation of social competence of future social workers through volunteering]. *Naukovyi chasopys NPU imeni M. Drahomanova. Serii 5: Pedahohichni nauky: realii ta perspektyvy*, (77), 269–275. <https://doi.org/10.31392/NPU-nc.series5.2020.77.48> [in Ukrainian].

Yurkiv Ya. I.

Doctor of Pedagogical Sciences, Professor,
Professor at the Department of Social Pedagogy
State Institution “Luhansk Taras Shevchenko National University”

Moldovanov A. V.

Postgraduate Student at the Department of Social Work
State Institution “Luhansk Taras Shevchenko National University”

**PSYCHOLOGICAL AND PEDAGOGICAL FOUNDATIONS
OF THE DEVELOPMENT OF FACILITATIVE COMPETENCE
OF FUTURE SOCIAL WORKERS IN THE SYSTEM
OF PROFESSIONAL TRAINING**

In the article, based on a scientific analysis of theoretical and empirical sources devoted to the problem of the development of facilitative competence in future social workers, we can draw generalizing conclusions: 1) facilitative competence as a holistic psychological and pedagogical phenomenon (facilitative competence of a social worker is an integrated professional and personal quality that includes cognitive, emotional-value, motivational and practical components; it ensures

effective interaction with clients, promotes the development of their potential, self-determination and adaptation in difficult social conditions, which is confirmed by scientific positions that focus on the multi-level structure of facilitative competence, in particular on such components as empathy, cognitive flexibility, tolerance, subject-subject interaction); 2) the educational environment as a space for the development of facilitative competence (professional training of future social workers should be based on such pedagogical conditions that stimulate facilitative behavior: interactivity, partnership, interpersonal support, modeling of real social situations, role-playing interaction; the facilitative position of the teacher who transfers knowledge and creates a favorable climate for the development of a higher education student is important); 3) the practical component as an important factor in the formation of facilitative competence (a special role in the development of facilitative competence belongs to volunteering, practice-oriented forms of learning and reflective practices, which activate students' acquisition of interaction experience, contribute to the development of empathy, responsibility, and the ability to self-realization; volunteering stimulates a facilitative position through real help to others, adaptation to difficult social situations, and the development of social and communicative skills). It was found that the development of facilitative competence of future social workers requires a comprehensive psychological and pedagogical approach.

Key words: facilitative competence, social workers, professional training, development, psychological and pedagogical foundations.

Дата надходження статті: 18.09.2025

Дата прийняття статті: 20.10.2025

Опубліковано: 26.11.2025

